

Udvalg for Forretningsordenen
Her

5. maj 2015

FM 2015/148: Forslag til: Ændring af Forretningsorden for Inatsisartut.

Formandskabet for Inatsisartut har til indeværende samling fremsat et forslag til ændring af Forretningsorden for Inatsisartut. Forslaget er henvist til behandling i Lovudvalget, med høring af Forretningsordensudvalget.

Der var under 1. behandlingen bred tilslutning til forslaget. Naalakkersuisut og de enkelte partier udtrykte dog forbehold over for enkelte elementer i forslaget. Disse elementer behandles i det følgende:

A. Ophævelse af den eksisterende hjemmel til, at Formandskabet, hvor særlige forhold gør sig gældende, kan indstille, at der vælges 7 medlemmer til et udvalg.

Forslaget ophæver den eksisterende hjemmel til, at Formandskabet, hvor særlige forhold gør sig gældende, kan indstille, at der vælges 7 medlemmer til et udvalg.

Det tidligere formandskab, som tog initiativ til udarbejdelsen af ændringsforslaget, konstaterede, at det ikke var hensigten med indførelse af denne hjemmel, at den skulle benyttes til *permanent* at hæve antallet af medlemmer i et eller flere udvalg.

Det tidligere formandskab konstaterede endvidere, at ordningen indebar en forøgelse af det samlede antal udvalgspladser, som medlemmerne af Inatsisartut skal besætte, og at en stor del af Inatsisartuts medlemmer derfor får sæde i flere udvalg. Dette gør ikke bare det enkelte inatsisartutmedlems arbejdsbyrde større, men indebærer også, at det under samlingerne bliver vanskeligere at finde tidspunkter, hvor alle medlemmer af et udvalg har mulighed for at deltage i et møde. Dette medfører, at flere udvalgsmøder må placeres om aftenen eller i weekender, hvilket ikke er familievenligt. Ligeledes har 7-mandsudvalgene gjort det sværere i praksis at gennemføre udvalgsrejser og presset udvalgenes rejsebudgetter.

Det nuværende Formandskab har tilkendegivet, at det ikke er endeligt afklaret i denne sag, og har derfor opfordret til, at partierne grundigt overvejer dette spørgsmål med henblik på den efterfølgende udvalgsbehandling.

1. Hvilke alternative muligheder ser Forretningsordensudvalget for at man afhjælpe de eksisterende problemer med at finde tidspunkter til gennemførelse af udvalgs møder og udvalgsrejser?

Et eller flere partier opfordrede under førstebehandlingen til, at ændre udvalgssammensætningen, således at det sikres, at samtlige partier er repræsenteret i ethvert udvalg.

Efter de nugældende regler sammensættes et udvalg efter D'honts metode, det vil sige efter partiernes indbyrdes styrkeforhold, dog med mulighed for, at flere partier kan slutte sig sammen i valgforbund (valgteknisk samarbejde). D'honts metode sikrer således, at et flertal i et udvalg som udgangspunkt må påregnes at afspejle et flertal i Inatsisartut: Er der f.eks. i et udvalg flertal for et ændringsforslag, vil der næsten altid også være flertal for ændringsforslaget, når det efterfølgende kommer til afstemning i salen.

Et enkelt udvalg, Udvalg for Forretningsordenen, er dog sammensat således, at alle partier er repræsenteret, ligesom samtlige partier så vidt muligt er repræsenteret i det foreløbige udvalg til valgs prøvelse.

En sådan sammensætning sikrer, at alle partier får mulighed for at bidrage til arbejdet i det pågældende udvalg og øve indflydelse herpå.

Med de nugældende regler og den nuværende sammensætning af Inatsisartut vil selv et 7-mandsudvalg kunne sammensættes således, at kun 2 partier er repræsenteret.

En sammensætning, hvor alle partier er repræsenteret i alle udvalg, vil alt efter metode kunne indebære en udvidelse af antallet af udvalgsmedlemmer, men behøver med det nuværende antal partier ikke at gøre det. Hvis udvalgene f.eks. sammensættes efter D'honts metode, men suppleres af et medlem af hvert af de øvrige partier, ville et udvalg med den nuværende sammensætning af Inatsisartut skulle have 8 medlemmer (forudsat at der ikke indgås valgteknisk samarbejde). Hvis udvalgene sammensættes af eet medlem fra hvert parti, ville hvert udvalg have 5 medlemmer.

For små partier vil en ordning, hvor samtlige partier er repræsenteret i alle udvalg kunne udgøre en udfordring: Hvis et parti f.eks. har to mandater, som skal være repræsenteret i de eksisterende 14 udvalg, vil hvert mandat altså skulle varetage 7 udvalgsposter.

Vanskelighederne med at finde tidspunkter, hvor alle medlemmer kan deltage i et udvalgs møde eller en udvalgsrejse ville samtidig blive endnu større, end det i dag er tilfældet.

Der er således både fordele og ulemper ved en udvalgssammensætning, hvor samtlige partier er repræsenteret i ethvert udvalg.

2. Hvad er Forretningsordensudvalgets bemærkninger til denne problemstilling?

I forlængelse af overvejelserne vedr. udvalgsstørrelse og –sammensætning opfordrede et eller flere partier under førstebehandlingen til at ændre reglerne for konstituering af

udvalgene, således at det sikres formands- og næstformandsposten i hvert udvalg deles mellem koalition og opposition.

I henhold til den gældende forretningsordens § 11, stk. 1, vælger et udvalg selv, hvor intet andet er bestemt, sin formand og næstformand. Da det største valgforbund har flertal i alle udvalg, som sammensættes efter D'honts metode, indebærer reglen, at dette valgforbund (i praksis koalitionens valgforbund) i realiteten vil kunne sætte sig på formands- og næstformandsposten i alle udvalg.

Folketinget har i 2014 vedtaget en ændring af forretningsordenen, hvorefter fordelingen af formands- og næstformandsposter i udvalgene sker efter forholdstal, med mindre valgforbundene i enighed beslutter andet. Indførelse af en tilsvarende bestemmelse i Forretningsordenen for Inatsisartut ville i praksis kunne sikre, at formands- og næstformandsposten i hvert udvalg deles mellem koalition og opposition.

3. *Hvad mener Forretningsordensudvalget om indførelse af en sådan bestemmelse i Forretningsordenen for Inatsisartut ?*

B. Ophævelse af udvalgenes pligt til at afgive betænkning.

Forslaget ophæver udvalgenes pligt til at afgive betænkning. Dette er tænkt som en styrkelse af udvalgenes mulighed for at prioritere arbejdet med de forslag, der af udvalget anses som de politisk væsentligste eller mest påtrængende. Forslaget giver således udvalgene mulighed for helt at undlade at behandle f.eks. forslag, der af udvalget anses som udsigtsløse, hvorved de begrænsede ressourcer, der er til rådighed for udvalgsbehandlingen, kan prioriteres til forslag, som rent faktisk vil kunne blive vedtaget. Formandskabet har således anset, at ændringen i sidste ende vil kunne virke fremmende for god lovkvalitet.

Et forslag, som er henvist til behandling i et udvalg, vil fortsat ikke igen kunne behandles i salen, førend det pågældende udvalg har afgivet betænkning.

Praksis er i forvejen den, at et udvalg har mulighed for at anmode Formandskabet om udsættelse af en andenbehandling, i tilfælde hvor udvalget ikke har fundet det muligt at færdiggøre behandlingen af et forslag inden for den givne tidsmæssige ramme. Formandskabet godkender rutinemæssigt sådanne anmodninger. I enkelte (om end antageligt kun relativt få) tilfælde er et forslag blevet udskudt mere end én samling.

Dette element i forslaget må imidlertid ses i sammenhæng med et andet af forslagets elementer: at forslag, som ikke er endeligt vedtaget ved Inatsisartutårets slutning bortfalder.

4. *Vil den foreslåede ophævelse af udvalgenes pligt til at afgive betænkning være overflødig, hvis forslaget om bortfald af forslag, som ikke er endeligt vedtaget ved Inatsisartutårets afslutning, ikke vedtages?*

En bekymring, der har været rejst, er, om ordningen vil kunne blive misbrugt af et (koalitions-)flertal i et udvalg til generelt at afvise behandling af forslag, som er fremsat af medlemmer af oppositionen, hvilket naturligvis ikke er meningen. Formandskabet har på

denne baggrund opfordret til, at partierne grundigt overvejer dette spørgsmål og dette delelement af forslaget med henblik på den efterfølgende udvalgsbehandling.

Muligheden for at få et forslag henvist til udvalgsbehandling udgør en sikkerhed for, at forslaget og dets konsekvenser er tilstrækkeligt belyst, forud for endelig afstemning om forslaget. Hertil kommer, at der under udvalgsbehandlingen ofte vil kunne indgås kompromiser i form af ændringsforslag, som støttes af alle, eller i det mindste af et flertal.

Selv om der ikke under førstebehandlingen er flertal for et forslag, vil forslagsstiller (og Inatsisartut) således kunne have en interesse i at forslaget udvalgsbehandles.

I teorien vil den foreslåede ophævelse af udvalgenes pligt til at afgive betænkning kunne misbruges af et flertal til at blokere for mindretallets forslag.

I forvejen vil et koalitionsflertal i teorien kunne blokere for, at oppositionens forslag henvises til udvalgsbehandling. I praksis forekommer det, at et flertal blokerer for udvalgsbehandling af et forslag, men det er endnu aldrig set, at en koalition har blokeret for udvalgsbehandling af samtlige forslag fra oppositionen – hvilket vel også ville tangere misbrug af flertallets magt.

Hertil kommer, at et flertal i forvejen vil kunne lade et forslag bortfalde allerede under førstebehandlingen, ved at foreslå overgang til næste punkt på dagsordenen i henhold til forretningsordenens § 51. I praksis benyttes denne mulighed stort set aldrig.

Spørgsmålet er derfor, om det, med den parlamentariske tradition, vi har i Inatsisartut, er særligt sandsynligt, at et koalitionsflertal vil misbruge den foreslåede bestemmelse til at blokere for oppositionens forslag – og om bestemmelsen overhovedet giver større mulighed herfor, end koalitionen i forvejen har i kraft af andre bestemmelser i forretningsordenen. Dog kan det måske anføres, at den foreslåede bestemmelse giver en koalition, som ønsker at blokere for udvalgsbehandling af oppositionsforslag, mulighed for at gøre dette mere ubemærket end koalitionen ville kunne gøre det under førstebehandlingen i salen.

Endelig kunne forslaget måske siges at indebære en risiko for, at forslag fra partier, som ikke er repræsenteret i et udvalg, kan blive nedprioriteret – ikke fordi udvalgets medlemmer ønsker at misbruge en magtposition til at blokere for disse forslag, men simpelthen fordi de hver især finder forslagene fra deres egne partifæller og partier mere væsentlige og påtrængende.

5. *Hvilke bemærkninger har Forretningsordensudvalget til disse problemstillinger?*

Det nuværende Formandskab har i sine drøftelser af dette delelement været enige om, at det er nødvendigt at gennemføre tiltag for at lette presset på udvalgsarbejdet.

Dette kunne overvejes, hvilke andre (alternative eller supplerende) muligheder vi har for at lette presset på udvalgsarbejdet, og samtidig lette presset på Inatsisartut's og Naalakkersuisuts administration.

At sætte kvoter for medlemsforslag forekommer vel at være et drastisk og måske også principielt betænkeligt indgreb i det enkelte Inatsisartutmedlems mulighed for at varetage sit hverv som folkevalgt. Men man kunne måske forestille sig den mulighed, at Formandskabet forud for hver samling beslutter, hvor mange medlemsforslag, det vil være forsvarligt at behandle. Hvis antallet af indkomne medlemsforslag så viser sig at overstige dette antal, kunne det ved lodtrækning afgøres, hvilke medlemsforslag, som først optages på den følgende samling.

Dette er blot nævnt til eksempel og illustration.

6. Ser Forretningsordensudvalget andre muligheder for at lette presset på udvalgsarbejdet, end de, som indgår i forslaget til ændring af forretningsordenen – og hvilke ulemper vurderer Forretningsordensudvalget i givet fald vil være forbundet hermed?

C. Forslaget om, at forslag til forespørgselsdebatter skal ledsages af et forslag til Inatsisartutudtalelse, og at forslag til forespørgselsdebatter skal kunne indgives uden frist.

Forslaget gør det obligatorisk at ledsage et forslag til forespørgselsdebat af en Inatsisartutudtalelse. Baggrunden herfor er, at Formandskabet har ønsket, at forespørgselsdebatterne bliver mere løsningsorienterede.

Naalakkersuisut har i sit høringssvar udtrykt bekymring for, at Inatsisartutudtalelser kan medføre utilsigtede forventninger i samfundet. Naalakkersuisut har på denne baggrund indstillet, at Inatsisartut ikke vedtager regler om Inatsisartutudtalelser i retningslinjerne for forslag til forespørgselsdebat.

Inatsisartutudtalelser er – i modsætning til beslutningsforslag – ikke retligt bindende. Hvis Naalakkersuisut ikke imødekommer en opfordring, som er fremsat i form af en Inatsisartutudtalelse, vil der således ikke kunne rejses tiltale for brud på ministeransvarlighedsloven i den anledning. Alligevel vil en Inatsisartutudtalelse kunne opleves som (politisk) forpligtende, idet den jo er udtryk for flertallets vilje, og idet et flertal i princippet vil kunne afsætte et medlem af Naalakkersuisut, som ikke har villet imødekomme flertallets ønsker.

I praksis kan det derfor ikke udelukkes, at Inatsisartutudtalelser vil kunne få tilnærmelses samme betydning som et beslutningsforslag. Forslag til Inatsisartutudtalelser skal imidlertid – i modsætning til beslutningsforslag – ikke ledsages af en redegørelse for et forslags økonomiske og administrative konsekvenser, ligesom de ikke kan henvises til udvalgsbehandling med henblik på at få afdækket eventuelle problemer i forslaget. Spørgsmålet er derfor, om Inatsisartut er sikret et tilstrækkeligt betryggende beslutningsgrundlag, hvis et forslag til Inatsisartutudtalelse indeholder opfordringer til Naalakkersuisut, som lige så vel kunne have været fremsat i form af et beslutningsforslag.

Heroverfor kan indvendes, at muligheden for at fremsætte forslag til Inatsisartutudtalelser i forvejen findes i den gældende forretningsorden – blot er det i

dag ikke obligatorisk at ledsage et forslag til forespørgselsdebat af et forslag til Inatsisartutudtalelse.

7. *Hvad er Forretningsordensudvalgets bemærkninger til disse problemstillinger?*

Formandskabet foreslår samtidig, at forespørgselsdebatter skal kunne indleveres løbende under samlingerne med henblik på at blive dagsordenssat i salen i løbet af kort tid, sædvanligvis formentlig omkring en uge efter indlevering. Formålet hermed er, at forespørgselsdebatterne i højere grad skal kunne tage udgangspunkt i aktuelle samfundsspørgsmål, end den hidtidige ordning, hvor en forespørgselsdebat i visse tilfælde først kan forventes forhandlet i Salen 3 måneder efter indleveringen til Inatsisartut.

Naalakkersuisut har i sit høringssvar rejst den indvending, at en minimumsfrist på mindst 3 uger normalt er påkrævet for at sikre kvaliteten af forhandlingerne i Inatsisartut. Såvel af hensyn til den politiske forberedelse af forhandlingerne, som af hensyn til den administrationens mulighed for at sikre Inatsisartut et fyldestgørende beslutningsgrundlag.

Det kunne yderligere overvejes, om Inatsisartut's administration har de fornødne ressourcer til, under en samling, at yde bistand til udarbejdelsen af forslag til forespørgselsdebatter.

8. *Hvad er Forretningsordensudvalgets bemærkninger til disse problemstillinger?*

D. Forslaget om, at forslag, som ikke er endeligt vedtaget ved Inatsisartutårets slutning, bortfalder.

Med forslaget indføres en ny bestemmelse om, at forslag, som ikke er endelig vedtaget ved Inatsisartutårets slutning bortfalder. Det gælder dog ikke forslag om godkendelse af Landskassens Regnskab.

Formålet med denne del af forslaget er, at Inatsisartut's arbejde ved Inatsisartutårets begyndelse ikke skal være belastet af en række ældre forslag, som er uden udsigt til vedtagelse, eller som blot ikke nyder tilstrækkelig politisk interesse til at blive fremmet. Dette del-forslag tjener således samme formål som forslaget om at ophæve udvalgenes pligt til at afgive betænkninger med henblik på at fremme udvalgenes mulighed for at prioritere deres ressourcer.

For det danske Folketing gælder en tilsvarende regel, fastsat i grundlovens § 41, stk. 4.

Naalakkersuisut har i sit svarnotat oplyst, at Naalakkersuisut ikke kan tilslutte sig dette element i forslaget. Det er indstillingen hos Naalakkersuisut, at en beslutning om, at et lovforslag ikke ønskes fremmet, bør træffes aktivt af et samlet Inatsisartut, og at fremsatte forslag således ikke uden videre bør bortfalde.

Lovudvalget har bedt Naalakkersuisut om at oplyse, hvorvidt dette alene gælder lovforslag, eller om det også gælder beslutningsforslag, som er fremsat af Naalakkersuisut eller Inatsisartut. Naalakkersuisut har svaret, at Naalakkersuisut finder,

at ethvert fremsat lov- eller beslutningsforslag, hvad enten forslaget er fremsat af Naalakkersuisut eller af medlemmer af Inatsisartut, først bør falde bort, når et samlet Inatsisartut aktivt træffer beslutning herom.

9. *Hvad er Forretningsordensudvalgets bemærkninger hertil?*

Det fremgår af lovbemærkningerne og af forelæggelsesnotatet, at et forslag, der ellers står til at bortfalde, vil kunne opretholdes i det kommende Inatsisartutår ved at enten forslagsstiller eller det udvalg, som forslaget er henvist til, forud for fristdagen meddeler Formandskabet, at forslaget ønskes opretholdt.

Er et forslag bortfaldet, vil det kunne genfremsættes. Der vil i sådanne tilfælde skulle finde en ny førstebehandling sted. Det fremgår af forelæggelsesnotatet, at den fornyede førstebehandling forventes at kunne gennemføres uden forelæggelse af forelæggelsesnotater, svarnotater og uden ordførerindlæg.

Når såvel forslagsstiller som udvalget kan anmode Formandskabet om at opretholde et forslag, og når et bortfaldet forslag i øvrigt vil kunne genfremsættes, kunne det overvejes, om denne del af forslaget reelt har udsigt til i praksis at aflaste Inatsisartut og Inatsisartut's udvalg.

10. *Hvad er Forretningsordensudvalgets vurdering heraf?*

Det vil kunne forekomme, at et eller flere partier under førstebehandlingen har givet uforbeholden støtte til et forslag, og at det så efterfølgende, under udvalgsbehandlingen viser sig, at forskellige forhold taler imod en vedtagelse. I sådanne tilfælde er det normalt, at partierne revurderer deres holdning til forslaget, i lyset af de nye oplysninger.

I nogle tilfælde, f.eks. hvor et udvalg behandler et forslag, som udvalget eller medlemmer af udvalget selv har fremsat, ville man dog muligvis kunne se det som en fordel at have mulighed for mere diskret at lade et forslag falde. En bestemmelse om, at forslag, som ikke er endelig vedtaget ved Inatsisartutårets slutning, bortfalder, ville tilvejebringe en sådan mulighed.

11. *Er det Forretningsordensudvalgets vurdering, at der her er et behov, som kunne tale for en vedtagelse af del-forslaget?*

E. Taletider ved mistillidsafstemninger

Forslaget fastsætter følgende taletider ved behandling af en mistillidsdagsorden:

Mistillidsdagsorden:

Forelæggelse af motiveret mistillid . . . . . 5 min.

(Mødet kan herefter afbrydes i 30 minutter eller efter mødelederens nærmere bestemmelse)

Forelæggelse af evt. ændringsforslag (Afværgedagsorden) . . . 5 min.

Ordførerindlæg . . . . . 5 min. (2 spørgsmål pr. parti)

Afsluttende bemærkninger fra Naalakkersuisut . . . . . 5 min. (2 spørgsmål pr. parti)

(Alle spørgsmål og svar 2 minutter)

Et eller flere partier gav under førstebehandlingen udtryk for den opfattelse, at den afsatte taletid til behandling af en mistillidsdagsorden er utilstrækkelig.

12. Hvad er Forretningsordensudvalgets vurdering heraf?

Man kunne overveje, om ikke Naalakkersuisut burde gives mulighed for at komme til orde, straks efter at et forslag til mistillidsdagsorden er blevet forelagt. Det ville kunne bidrage til, at behandlingen af forslaget til mistillidsafstemning sker på et informeret grundlag – og desuden kan det vel også forekomme mest fair, at Naalakkersuisut gives mulighed for at forsvare sig og genskabe tilliden, inden partierne tager stilling til forslaget.

13. Hvad er Forretningsordensudvalgets bemærkninger hertil?

F. Hjemmel til, at Formandskabet kan invitere f.eks. udenlandske regeringsrepræsentanter, som besøger vort land, til at holde en tale for Inatsisartut fra talerstolen i salen.

Lovdvalget har efter førstebehandlingen modtaget en henvendelse (Vedlagt) fra et parti, som opfordrer til, at man i forbindelse med ændringen af forretningsordenen indsætter en bestemmelse, som gør det muligt at Formandskabet kan invitere f.eks. udenlandske regeringsrepræsentanter, som besøger vort land, til at holde en tale for Inatsisartut fra talerstolen i salen.

14. Hvad er Forretningsordensudvalgets bemærkninger hertil?

Med venlig hilsen

Laura Tàunâjik
Formand for Lovudvalget